

mentioned phonological changes); (b) the effect of neutralization on identical cases of singular personal pronouns; (c) the effect of prepositions, which govern several cases, on the process of neutralization.

The article also deals with the influence of the accusative-instrumental cases of singular pronouns on the modification of the plural pronominal paradigms, and with conditions and variants of the modification in question.

On the basis of the data from Latvian dialects and old manuscripts a conclusion can be drawn that the modifications in the personal pronominal paradigms could have begun prior to the written language.

SMULKMENA LIII

DĒL VIENOS FORMOS KILMĒS

1896 m. izleistose latviu pasakose, kaip teigia S. Ragē¹, aptinkama moteriškios giminės parodomųjų įvardžių vienaskaitos datyvo forma *tanij* „tai“, pvz.: *Bet tur — tanij upei neesot pahri tizis* LP² VI 918. Pasaka, kurioje vartojama ši forma, buvo užrašyta Valkos ar Lugažų apylinkėse. Čia iki šiol tebevartojamas vienaskaitos lokatyvas *tanī* (Lugaži), bet datyvo *tanij*, S. Ragės duomenimis³, niekas nebevartoja. Vienaskaitos datyvo *tanij* (jeigu jis tikrai egzistavo) kilmę galima aiškinti ne lokatyvo *tanī* įtaka⁴, o struktūrinėmis parodomųjų įvardžių vienaskaitos datyvo ir lokatyvo ypatybėmis. Lokatyvas *tanī* galėjo gauti datyvo funkciją po to, kai šnektose dėl žodžio galo raidos ypatybių iš *ā kamieno įvardžių vienaskaitos lokatyvo *tāiēn išriedėjo forma *tāi* „toje“, kuri sutapo su vienaskaitos datyvo forma *tāi*, plg.: vns. dat. *liž tāi pilsētāi* „iki to miesto“ Valka; *Pehž kahda brihžcha atnahžis tai treschi mahsi wihrs mahjā* „Po kurio laiko atėjęs pas tą trečią seserį vyras į namus“ LP VI 873 ir vns. lok. *tāi vagā bi niēcīgi karpeļi* „toje vagoje buvo menkos bulvės“; *viņč nāca tāi vietā* „jis atėjo į tą vietą“ Valka ir kt. Suprantama, kad tokiomis sąlygomis lokatyvas *tanī* galėjo gauti datyvo funkciją. Kadangi lokatyvo *tanī* galūnės morfema *-ī* sutapo su *i* ir priebalsinių kamienų vienaskaitos lokatyvo galūnės morfema (plg. *debes-ī*), tai, tapęs datyvu, jis gavo tų kamienų vienaskaitos datyvo morfemą, plg. *tanij* ir reliktinę vienaskaitos datyvo formą *debesij*⁵ „debesiui“. Šį procesą galima pavaizduoti tokia schema:

dat.	— →	<i>tāi</i>	<i>x</i>	.	<i>debes-ij</i>
lok.	— →	<i>tāi</i>	<i>tan-ī</i>		<i>debes-ī</i>

x = tanij.

A. Rosinas

¹ Žr. Ragē S. Ērgemes, Lugažu un Valkas izloksnes fonētika un morfologija. — Kn.: Valodas un literatūras institūta raksti. Rīgā, 1964, s. 8, 1pp. 63.

² LP = Lerchis Anss-Puškaitis. Latviešu tautas (teikas un) pasakas. 1896, žr. Apīnis. A. Latviešu grāmatniecība. — Rīgā, 1977, 1pp. 304.

³ Žr. Ragē S. Min. str., p. 63.

⁴ Plg. ten pat.

⁵ Žr. ten pat, p. 46.